

2017

Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim. Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej.

Śląska ekonomia społeczna
Współpraca się opłaca

Katowice, 2017

Wykaz skrótów

AKSES	system akredytacji i standardów działania instytucji wsparcia ekonomii społecznej
BDL GUS	Bank Danych Lokalnych Głównego Urzędu Statystycznego
CIS	Centrum Integracji Społecznej
EFS	Europejski Fundusz Społeczny
ES	ekonomia społeczna
FIO	Fundusz Inicjatyw Obywatelskich
GUS	Główny Urząd Statystyczny
JST	jednostka samorządu terytorialnego
KIS	Klub Integracji Społecznej
KPRES	Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej
MR	Ministerstwo Rozwoju
MRPiPS	Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej
NGO	organizacja pozarządowa (ang. <i>non-governmental organization</i>)
OWES	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej
OZRSS	Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych
PES	podmiot ekonomii społecznej
PFRON	Państwowy Fundusz Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
PO KL	Program Operacyjny Kapitał Ludzki 2007-2013
PS	przedsiębiorstwo społeczne
ROPS	Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego
RPO	Regionalny Program Operacyjny
RPRES/ Program	Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020
UMWS	Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego
WTZ	Warsztaty Terapii Zajęciowej
ZAZ	Zakład Aktywności Zawodowej
ZFA	zakładowy fundusz aktywności
ZPZAZ	Ogólnopolski Związek Pracodawców Zakładów Aktywności Zawodowej i Innych Przedsiębiorstw Społecznych

Wprowadzenie

Uwzględnienie ekonomii społecznej w działaniach realizowanych na poziomie województw stanowi istotny element w kreowaniu polityki rozwoju. Działania te obejmują w szczególności włączenie ekonomii społecznej do strategii rozwoju województw w obszarach związanych z rynkiem pracy, integracją społeczną, rozwojem przedsiębiorczości oraz innowacji czy usług użyteczności publicznej, a także stworzenie, realizację i monitoring, we współpracy z kluczowymi interesariuszami, regionalnych programów rozwoju ekonomii społecznej na lata 2014–2020.

Ekonomia społeczna to sfera aktywności obywatelskiej, która poprzez działalność ekonomiczną i działalność pożytku publicznego służy: integracji zawodowej i społecznej osób zagrożonych marginalizacją społeczną, tworzeniu miejsc pracy, świadczeniu usług społecznych użyteczności publicznej (na rzecz interesu ogólnego) oraz rozwojowi lokalnemu¹.

Podmioty ekonomii społecznej odpowiadają na potrzebę zatrudniania osób znajdujących się w niekorzystnej sytuacji życiowej, mogą także uzupełniać towary i usługi oferowane przez rynek i państwo oraz przyczyniać się do rozwiązywania różnego rodzaju problemów społecznych.

Rysunek 1. Podmioty ekonomii społecznej

Przedsiębiorstwo społeczne

- w tym spółdzielnia socjalna

Podmiot reintegracyjny realizujący usługi reintegracji społecznej i zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym

- CIS i KIS
- ZAZ i WTZ

Organizacja pozarządowa lub podmiot, o którym mowa w art. 3 ust. 3 pkt 1 ustawy o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie

Podmiot sfery gospodarczej utworzony w związku z realizacją celu społecznego bądź dla którego leżący we wspólnym interesie cel społeczny jest racją bytu działalności komercyjnej

- organizacje pozarządowe prowadzące działalność gospodarczą, z której zyski wspierają realizację celów statutowych
- spółdzielnie, których celem jest zatrudnienie, tj. spółdzielnie pracy, inwalidów i niewidomych
- spółki non-profit, o ile udział sektora publicznego w spółce wynosi nie więcej niż 50%

Źródło: Wytoczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020 z dnia 24 października 2016 roku.

¹ „Krajowy Program Rozwoju Ekonomii Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej”, Warszawa 2014, s. 21.

Ekonomia społeczna nie rozwiązuje wszystkich problemów społecznych i gospodarczych, może jednak zająć ważne miejsce w nowej polityce integracji społecznej, wedle której *jednostki, środowiska i społeczności zagrożone ubóstwem i wykluczeniem otrzymują szanse, możliwości i zasoby niezbędne do pełnego uczestnictwa w życiu ekonomicznym, społecznym i kulturowym oraz osiągnięcia poziomu i jakości życia na godziwym poziomie*².

Rolę koordynatora ekonomii społecznej w województwie śląskim pełni Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego. W 2015 r. ROPS opracował *Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020*, a od 2016 r. prowadzi cykliczny monitoring jego wdrażania³. Działania koordynacyjne w przedmiotowym obszarze podejmowane są przede wszystkim w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”, realizowanego w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Oś priorytetowa IX Włączenie społeczne, Działanie 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałanie 9.3.2 Koordynacja sektora ekonomii społecznej – tryb pozakonkursowy).

Celem projektu jest **wzmocnienie roli przedsiębiorczości społecznej poprzez koordynację i realizację *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020***.

Dzięki przedsięwzięciu możliwa jest realizacja działań polegających na:

- tworzeniu regionalnej sieci współpracy OWES,
- inicjowaniu współpracy na rzecz ekonomii społecznej i wyznaczaniu kierunków jej rozwoju,
- kreowaniu i promocji marki ekonomii społecznej w regionie, w tym w zakresie stosowania odpowiedzialnych zamówień publicznych.

Grupę docelową projektu stanowią instytucje wsparcia ekonomii społecznej, w szczególności Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej, podmioty ekonomii społecznej, jednostki samorządu terytorialnego, instytucje pomocy i integracji społecznej, publiczne służby zatrudnienia, przedsiębiorcy, media.

Niniejszy raport został opracowany na potrzeby śródrocznego monitoringu sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim i prezentacji rekomendacji dotyczących dalszego rozwoju tego sektora w regionie.

---

² Ibidem, s. 15.

³ Zob. Raporty monitoringowe: <https://es.rops-katowice.pl/raporty-monitoringowe/>; „Regionalny program rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”: http://es.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2015/12/2015.12.RPRES_do_uchwa%C5%82y.pdf.

Podmioty ekonomii społecznej w województwie śląskim

Sektor non-profit

Do sektora non-profit zaliczane są podmioty, które „1) są w odpowiednim stopniu sformalizowane (np. w wyniku zarejestrowania we właściwym urzędzie) lub przynajmniej ich cele, sposób działania i struktura mają charakter trwały, 2) są instytucjonalnie odrębne od administracji publicznej, 3) mają charakter niezarobkowy (działają nie dla zysku i nie rozdzielają ewentualnej nadwyżki między swoich członków, pracowników itp.), 4) są samorządne (władze i kierunki działania określane są wewnątrz organizacji), 5) charakteryzują się dobrowolnością uczestnictwa w działalności organizacji”⁴.

Powyższa definicja w dużej mierze pokrywa się z pojęciem organizacji pozarządowej, zawartym w ustawie o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie. W świetle ww. ustawy organizacjami pozarządowymi są: fundacje, stowarzyszenia, inne organizacje społeczne podobne do stowarzyszeń, działające jednak na mocy ustaw branżowych lub umów międzynarodowych, jak np. koła łowieckie, rady rodziców lub Polski Czerwony Krzyż, organizacje samorządu gospodarczego i zawodowego, takie jak kółka rolnicze i koła gospodyń wiejskich, izby i zrzeszenia branżowe, cechy, organizacje samorządu zawodowego zawodów zaufania publicznego, organizacje pracodawców, związki zawodowe, partie polityczne.

Dodatkowo w ustawie wskazano grupę organizacji, które choć nie są organizacjami pozarządowymi zostały z nimi zrównane w zakresie uprawnień. Zaliczają się do nich osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania, jeżeli ich cele statutowe obejmują prowadzenie działalności pożytku publicznego.

Zgodnie z danymi GUS, w 2015 r. sektor non-profit w Polsce tworzyło 89,5 tys. organizacji. W województwie śląskim funkcjonowało ich ogółem 8,1 tys.⁵ Zdecydowana większość z nich (4/5) współpracowała z instytucjami publicznymi, 3/5 z organizacjami sektora non-profit, 2/5 z podmiotami komercyjnymi. 7 na 10 organizacji zadeklarowało współpracę z administracją samorządową, niemal tyle samo z innymi jednostkami podległymi administracji rządowej lub samorządowej, a co siódma z administracją rządową. Nieco ponad połowa organizacji (55,0%) współdziałała ze stowarzyszeniami, fundacjami, 11,0% ze społecznymi podmiotami wyznaniowymi, 8,5% z organizacjami samorządu zawodowego

⁴ *Handbook on Non-profit Institutions in the System of National Accounts*, Nowy Jork: Departament Spraw Ekonomicznych i Społecznych ONZ 2003, cyt. za: *Sektor non-profit w 2014 r.*, GUS, str. 16.

⁵ Działalność organizacji non-profit w 2015 r.: zarządzanie i współpraca http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/12/3/1/dzialalnosc_organizacji_non_profit_2015.pdf [data publikacji: 30.11.2017]. W 2014 r. w kraju 87,7 tys. organizacji a w województwie śląskim: 7,9 tys. , zob. Bank Danych Lokalnych GUS: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> [ostatnia aktualizacja: 22.12.2016 r.]

i gospodarczego, organizacjami pracodawców. Z kolei na współpracę ze związkami zawodowymi, partiami politycznymi i innymi niewymienionymi wcześniej organizacjami wskazało 18,9% podmiotów. Wspólnie ze spółdzielniami działania podjęło zaledwie 7,2% organizacji, z przedsiębiorstwami państwowymi/samorządowymi 14,5%, a z innymi przedsiębiorstwami prywatnymi 34,4%.

Rok wcześniej 7,9 tys., tj. 9,0% organizacji non-profit miało swoją siedzibę w województwie śląskim. Więcej podmiotów ulokowanych było jedynie w województwach: mazowieckim – 15,1% (z czego ponad połowa mieściła się w Warszawie) wielkopolskim – 9,9% i małopolskim – 9,4%⁶.

Województwo śląskie charakteryzuje się najmniej korzystną sytuacją w zestawieniu liczby organizacji z liczbą mieszkańców⁷. Na 10 tys. mieszkańców regionu przypadają 17,3 podmioty, przy czym w skali kraju na tę samą liczbę ludności jest to średnio 22,7 aktywnych organizacji, największe ich nasycenie występuje w województwie wielkopolskim – 25,1 organizacji na 10 tys. mieszkańców.

Zgodnie ze wstępnymi wynikami GUS, w 2016 r. aktywną działalność na terenie kraju prowadziło 91,8 tys. organizacji non-profit, z czego 8,2 tys. w województwie śląskim. Przeważały wśród nich podmioty zajmujące się *sportem, turystyką, rekreacją, hobby* (29%). *Kulturę i sztukę* jako główną dziedzinę działalności wskazało 12% badanych, *edukację i wychowanie, badania naukowe* – 10%, *pomoc społeczną i humanitarną* – 7%. *Sprawy zawodowe, pracownicze, branżowe* stanowiły domenę działalności zaledwie 4% organizacji. Taki sam odsetek badanych (4%) wskazał *rozwój lokalny oraz ochronę zdrowia*⁸.

Centra Integracji Społecznej

W województwie śląskim działają 23 Centra Integracji Społecznej (wg stanu na 15.12.2017 r.) – najwięcej w Częstochowie i Zawierciu (odpowiednio 3 i 2), po 1 w Łazach, Mikołowie, Myszkowie, Jaworznie, Tychach, Świętochłowicach, Bytomiu, Dąbrowie Górniczej, Godowie, Koniecpolu, Bielsku-Białej, Jeleśni, Witowie, Poraju, Kłomnicach, Kozach, Żorach i Żywcu.

Kluby Integracji Społecznej

⁶ Zob. Publikacja pt. „Podstawowe dane o sektorze non-profit w 2014 roku”: http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/2/5/1/podstawowe_dane_o_sektorze_non_profit_w_2014.pdf [data publikacji: 20.02.2017]; Danych Lokalnych GUS: <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica> [ostatnia aktualizacja: 22.12.2016 r.]

⁷ Województwo śląskie, choć drugie pod względem liczby mieszkańców (4,6 mln), jest dopiero czwarte pod względem liczby organizacji. Na 1 km² przypada tu 370 osób (dane GUS za 2016 r.), tj. 3-krotnie więcej niż średnia gęstość zaludnienia w Polsce.

⁸ Zob. Główny Urząd Statystyczny. Warszawa 27.12.2017 r. „Notatka informacyjna. Działalność stowarzyszeń i podobnych organizacji społecznych, fundacji, społecznych podmiotów wyznaniowych oraz samorządu gospodarczego i zawodowego w 2016 r. – wyniki wstępne”: <http://stat.gov.pl/download/gfx/portalinformacyjny/pl/defaultaktualnosci/5490/3/7/1/dzialalnosc-stowarzyszen-i-podobnych-organizacji-w2016-wyniki-wstepne.pdf>

W Rejestrze Klubów Integracji Społecznej (KIS) w województwie śląskim, prowadzonym na podstawie art. 18a ustawy o zatrudnieniu socjalnym (Dz. U. 2011 r. Poz. 43. Nr 225 ze zm.) znajduje się 45 tego typu podmiotów reintegracyjnych – w tym po 2 w Bielsku-Białej, Katowicach i Pszczynie (dostęp: 15.12.2017 r.).

Zakłady Aktywności Zawodowej

W województwie śląskim funkcjonuje 13 Zakładów Aktywności Zawodowej, zlokalizowanych w Bielsku-Białej, Bytomiu, Częstochowie, Gliwicach, Jastrzębiu-Zdroju, Katowicach, Lalikach, Mikołowie (2), Rudzie Śląskiej, Wodzisławiu Śląskim, Zabrze i Żorach.

Warsztaty Terapii Zajęciowej

Na terenie województwa działa 55 Warsztatów Terapii Zajęciowej, z czego 5 w Katowicach i po 2 w Bytomiu, Chorzowie, Gliwicach, Mikołowie, Sosnowcu i Zabrze.

Spółdzielnie socjalne

W *Ogólnopolskiej bazie danych spółdzielni socjalnych*, prowadzonej przez Ogólnopolski Związek Rewizyjny Spółdzielni Socjalnych⁹, znajduje się **109** spółdzielni socjalnych z województwa śląskiego (dostęp: 15.12.2017 r.), tj. o 18 więcej niż przed rokiem. Najwięcej spółdzielni zlokalizowanych jest w Katowicach – 14, Cieszynie – 8, Zabrze, Bielsku-Białej i Częstochowie – po 7. Z kolei w *Ogólnopolskim Katalogu Spółdzielni Socjalnych*¹⁰ widnieje już **160** tego typu przedsiębiorstw społecznych.

Infrastruktura wsparcia sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim

W 2017 roku kontynuowano budowę infrastruktury wsparcia ekonomii społecznej na sześciu wyodrębnionych obszarach terytorialnych województwa śląskiego, tj. południowym (bielskim), zachodnim (rybnickim), północnym (częstochowskim), centralno-zachodnim, centralno-południowym i centralno-wschodnim.

W zależności od swojej siedziby, podmioty ekonomii społecznej – w tym przedsiębiorstwa społeczne – funkcjonujące w poszczególnych częściach województwa śląskiego mogą skorzystać ze wsparcia jednego z sześciu Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej (OWES) (zob. Tabela 1.).

⁹ Zob. <http://ozrss.pl/>

¹⁰ Rozbudowa, aktualizacja i promocja katalogu odbywa się w ramach projektu „Silna spółdzielnia socjalna to silna rodzina” współfinansowanego ze środków FIO 2017 Priorytet 2 - Aktywne społeczeństwo, kierunek działania - Rozwój przedsiębiorczości społecznej, zob. <http://www.spoldzielniesocjalne.org/opis.htm> [dostęp: 15.12.2017 r.]

Tabela 1. Sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim.

	Nazwa OWES	Dane kontaktowe lidera OWES	Zasięg terytorialny (powiat/obszar)	
1	OWES Bielsko-Biała Lider: Stowarzyszenie Bielskie Centrum Przedsiębiorczości w Bielsku-Białej Skład konsorcjum: Bielskie Stowarzyszenie Artystyczne „Teatr Grodzki”, Miasto Bielsko-Biała	43-382 Bielsko-Biała ul. Cieszyńska 367 owes@bcp.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • bielski • cieszyński • żywiecki • m. Bielsko-Biała 	obszar południowy (bielski)
2	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej Subregionu Zachodniego Lider: Centrum Rozwoju Inicjatyw Społecznych CRIS w Rybniku Skład konsorcjum: Miasto Żory/Żorskie Centrum Organizacji Pozarządowych, Powiat Wodzisławski, Miasto Jastrzębie-Zdrój	44-217 Rybnik ul. Kościuszki 22/5 cris@cris.org.pl	<ul style="list-style-type: none"> • raciborski • rybnicki • wodzisławski • m. Jastrzębie Zdrój • m. Rybnik • m. Żory 	obszar zachodni (rybnicki)
3	Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej - subregion centralny zachodni Lider: Stowarzyszenie Współpracy Regionalnej w Katowicach Skład konsorcjum: Rudzka Agencja Rozwoju "Inwestor" Sp. z o.o., Telewizja Polska S.A. Oddział Terenowy w Katowicach, VINCI&VINCI Kancelaria Radcy Prawnego i Adwokata M. Zychła, Regionalna Fundacja Pomocy Niewidomym w Chorzowie	40-008 Katowice ul. Warszawska 28a/2 owes@swr.pl	<ul style="list-style-type: none"> • lubliniecki • tarnogórski • m. Bytom • m. Katowice • m. Piekary Śląskie • m. Ruda Śląska 	obszar centralno-zachodni
4	Regionalny Ośrodek Wspierania Ekonomii Społecznej Lider: Centrum Społecznego Rozwoju w Mikołowie Skład konsorcjum: Miasto Dąbrowa Górnicza/Inkubator Społecznej Przedsiębiorczości w Dąbrowie Górniczej, Miasto Gliwice/Gliwickie Centrum Organizacji Pozarządowych, Fundacja Rozwoju Ekonomii Społecznej w Katowicach, Ośrodek Wspierania Inicjatyw Lokalnych w Jaworznie	43-190 Mikołów ul. Jana Pawła II 1/2 biuro@csr.biz.pl	<ul style="list-style-type: none"> • bieruńsko-lędziński • gliwicki • mikołowski • pszczyński • m. Gliwice • m. Jaworzno • m. Mysłowice • m. Tychy • m. Zabrze 	obszar centralno-południowy
5	Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej tworzony przez Agencję Rozwoju Regionalnego w Częstochowie S.A.	42-200 Częstochowa Al. Najświętszej Maryi Panny 24, lok. 8 jowes@jowes.pl	<ul style="list-style-type: none"> • częstochowski • kłobucki • myszkowski • m. Częstochowa 	obszar północny (częstochowski)
6	OWES MOST Lider: Stowarzyszenie Wspierania Organizacji Pozarządowych „Most” w Katowicach Skład konsorcjum: Fundacja Regionalnej Agencji Promocji Zatrudnienia w Dąbrowie Górniczej, Fundusz Górnośląski S.A. Oddział w Katowicach	40-047 Katowice, ul. Kościuszki 70, owes@mostkatowice.pl	<ul style="list-style-type: none"> • będziński • zawierciański • m. Chorzów • m. Dąbrowa Górnicza • m. Siemianowice Śl. • m. Sosnowiec • m. Świętochłowice 	obszar centralno-wschodni

Źródło: Opracowanie własne ROPS.

OWES realizują projekty w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 w ramach Osi Priorytetowej IX Włączenie społeczne, Działania 9.3 Rozwój ekonomii społecznej w regionie, Poddziałania 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020. W ramach przedmiotowych konkursów

zaplanowano osiągnięcie następujących wskaźników:

- Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych – 598
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek) – 545
- Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie – 2 725
- Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem – 686 (703)¹¹.

Tabela 2. Wskaźniki produktu (wartości osiągnięte przez OWES na dzień 31.10.2017 r.).

Wskaźniki produktu – wartości osiągnięte przez OWES wg stanu na 31.10.2017 r.	OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym objętych wsparciem w programie	304	127*	144	690	352	433	2050
Liczba podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem	128	55	182	116	279	129	889
Liczba grup inicjatywnych, które w wyniku działalności OWES wypracowały założenia co do utworzenia podmiotu ekonomii społecznej	23	20	89	11	35	32	210
Liczba środowisk, które w wyniku działalności OWES przystąpiły do wspólnej realizacji przedsięwzięcia mającego na celu rozwój ekonomii społecznej	10	3	17	6	9	5	50

Źródło: dane OWES z województwa śląskiego (stan na 31.10.2017 r.).

*dot. okresu od 01.01.2017 r. do 30.09.2017 r.

¹¹ Dot. liczby podmiotów ekonomii społecznej objętych wsparciem wskazanej w Regulaminie konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 - Wersja aktualna z dnia 8 lipca 2015 r. Po rozstrzygnięciu konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15 ogółem dla wszystkich OWES wartość docelowa wskaźnika wzrosła do 703 podmiotów.

Tabela 3. Wskaźniki rezultatu (wartości osiągnięte przez OWES na dzień 31.10.2017 r.).

Wskaźniki rezultatu – wartości osiągnięte przez OWES wg stanu na 31.10.2017 r.	OWES – obszar zachodni	OWES – obszar południowy	JOWES – obszar północny	OWES – obszar centralno-wschodni	ROWES – obszar centralno-południowy	OWES – obszar centralno-zachodni	RAZEM
Liczba osób zagrożonych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym pracujących po opuszczeniu programu (łącznie z pracującymi na własny rachunek)	5	40	0	7	0	2	54
Liczba miejsc pracy utworzonych w przedsiębiorstwach społecznych	74	47	109	106	77	113	526
Liczba miejsc pracy utworzonych w wyniku działalności OWES dla osób wskazanych w definicji przedsiębiorstwa społecznego	74	47	109	106	77	113	526
Liczba organizacji pozarządowych prowadzących działalność odpłatną pożytku publicznego lub działalność gospodarczą, utworzonych w wyniku działalności OWES	7	4	7	7	8	5	38
Liczba miejsc pracy w przeliczeniu na pełne etaty, utworzonych w wyniku działalności OWES we wspartych przedsiębiorstwach społecznych	44	27,58	78	55	51	62	317,58

Źródło: dane OWES z województwa śląskiego (stan na 31.10.2017 r.).

Sprawozdanie z wykonania rekomendacji dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie

W II połowie 2016 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wypracował pakiet rekomendacji dotyczących rozwoju ekonomii społecznej w regionie. Został on opublikowany w raporcie pn. [Sektor ekonomii społecznej w województwie śląskim – Raport monitoringowy śródroczny. Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej w 2016 roku](#). Rekomendacje odnoszą się do uwarunkowań legislacyjnych w obszarze ekonomii społecznej, kwestii usieciowienia działań, promocji produktów i usług podmiotów ekonomii społecznej, standaryzacji narzędzi ewaluacji OWES, angażowania uczelni wyższych w rozwój sektora ES, upowszechniania informacji w zakresie możliwości stosowania klauzul społecznych w zamówieniach publicznych. Ich wdrażanie rozpoczęto w 2017 roku, we współpracy z kluczowymi interesariuszami „Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020”. Poniżej przedstawiono poszczególne rekomendacje wraz z opisem podjętych działań i osiągniętych rezultatów.

Rekomendacja I

Lobbowanie na rzecz przygotowania ogólnopolskich uwarunkowań prawnych sprzyjających współpracy podmiotów reintegracyjnych

Przy Regionalnym Ośrodku Polityki Społecznej Województwa Śląskiego funkcjonuje Śląska Rada Podmiotów Reintegracyjnych. Organ ten zajmuje się m.in. reprezentowaniem i ochroną interesów Zakładów Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrów i Klubów Integracji Społecznej, tworzeniem metod i modeli współpracy między podmiotami reintegracyjnymi, a także wypracowywaniem i dyskusją wokół rozwiązań legislacyjnych. Radę powołano 14 czerwca 2016 roku w Katowicach podczas regionalnego spotkania Zakładów Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrów i Klubów Integracji Społecznej, zorganizowanego przez ROPS.

W toku prac Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych zarekomendowano stworzenie projektu zmian w przepisach prawnych regulujących funkcjonowanie podmiotów reintegracyjnych. Członkowie Rady, w zależności od specyfiki reprezentowanego podmiotu reintegracyjnego, włączyli się w konsultacje różnego rodzaju aktów prawnych, m.in.:

- projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw;
- Kodeksu pracy;
- rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej;
- Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r. w sprawie algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób

Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym.

Zaproponowane przez Śląskie Forum WTZ¹² oraz Ogólnopolskie Forum WTZ zmiany w *Projekcie ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw* zostały w większości uwzględnione. Pozostałe uwagi i postulaty ma regulować rozporządzenie do ww. ustawy¹³.

Zakład Introligatorsko-Drukarski Stowarzyszenia „Teatr Grodzki” – Zakład Aktywności Zawodowej wystosował propozycje zmian w *Rozporządzeniu Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 17 lipca 2012 r. w sprawie zakładów aktywności zawodowej w zakresie wydatkowania środków zakładowego funduszu aktywności (ZFA) oraz terminu przekazywania informacji kwartalnej*, przy czym nie zostały one zaakceptowane. Również w przypadku *Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 13 maja 2003 r.* nie uwzględniono postulowanych zmian (dotyczyły one podniesienia rocznej kwoty dofinansowania na pobyt pracownika w ZAZ oraz corocznej waloryzacji algorytmu przekazywania środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych samorządom wojewódzkim i powiatowym).

Zakład Introligatorsko-Drukarski Stowarzyszenia „Teatr Grodzki” wspólnie z Ogólnopolskim Związkiem Pracodawców Zakładów Aktywności Zawodowej i Innych Przedsiębiorstw Społecznych (ZPZAZ)¹⁴ proponował także dokonanie zmiany w *Kodeksie pracy* w zakresie zawierania z pracownikami ZAZ umów o pracę na czas nieokreślony. Propozycja została przygotowana i wysłana do Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej (otrzymano informację zwrotną, iż pismo zostanie rozpatrzone w stosownym czasie).

Wskaźnik: 1 projekt zmian w przepisach prawnych w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja II

Współpraca sieci OWES ze Śląską Radą Podmiotów Reintegracyjnych i innymi sieciami

W ramach sieci sześciu OWES systematycznie zwiększane są kompetencje osób bezpośrednio zaangażowanych w kreowanie i rozwój sektora ekonomii społecznej. Regularne spotkania sprzyjają poprawie jakości i skuteczności świadczonych usług wspierających tworzenie nowych podmiotów ekonomii społecznej oraz realizacji celów gospodarczych i społecznych.

¹² Śląskie Forum WTZ ma swojego reprezentanta w Śląskiej Radzie Podmiotów Reintegracyjnych. W kadencji 2016-2018 osoba ta należała do prezydium Rady. Więcej informacji na stronie: <http://es.rops-katowice.pl/slaska-rada-podmiotow-reintegracyjnych/>

¹³ Proponowane zmiany obejmują m.in. kwestie doprecyzowania pojęć, rozszerzenia katalogu danych osobowych, które mogą być przetwarzane, dookreślenia kwestii czasu trwania zajęć, warunków uczestnictwa i skreślenia uczestnika z listy WTZ, obecności uczestnika, standaryzacji WTZ, kwalifikacji kadry, zmniejszenia częstotliwości kontroli dokonywanych przez PCPR.

¹⁴ Ogólnopolski Związek Pracodawców Zakładów Aktywności Zawodowej i Innych Przedsiębiorstw Społecznych wspomaga rozwój, chroni prawa i reprezentuje interesy zrzeszonych pracodawców.

Partnerski charakter sieci OWES wspierają organizowane spotkania sieciujące, zajęcia z budowania zespołu oraz bieżąca wymiana doświadczeń.

Z kolei Śląska Rada Podmiotów Reintegracyjnych¹⁵, wybrana głosami przedstawicielami Zakładów Aktywności Zawodowej, Warsztatów Terapii Zajęciowej, Centrów Integracji Społecznej, Klubów Integracji Społecznej, wypracowuje rozwiązania służące niwelowaniu bieżących problemów PES reintegracyjnych, formułuje wnioski i pomysły ułatwiające i usprawniające działanie tego typu podmiotów.

OWES wskazują na potrzebę współpracy ze Śląską Radą Podmiotów Reintegracyjnych, a także z innymi instytucjami z obszaru aktywnej integracji. Na tego rodzaju współpracę może składać się planowanie i podejmowanie działań adresowanych do osób wykluczonych i zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym opracowanie systemowej ścieżki reintegracji zawodowej beneficjentów w oparciu o zasoby OWES. Ponadto artykułowana jest potrzeba szeroko rozumianej wymiany informacji oraz dobrych praktyk pomiędzy komitetami/sieciami organizacji działających w obszarach zbieżnych z sektorem ekonomii społecznej, w efekcie której możliwe będzie wypracowywanie wspólnych stanowisk, propozycji rozwiązań systemowych w kluczowych kwestiach dotyczących świadczenia usług reintegracji społecznej i zawodowej, jak również współpracy z jednostkami administracji samorządowej i rządowej oraz wyznaczanie kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie.

W 2016 roku rekomendowano konieczność koordynacji działań poszczególnych organizacji sieciujących w województwie śląskim, m.in. sieci OWES, Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych, Śląskiej Kapituły Certyfikującej czy Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej.

10.01.2017 r. odbyło się spotkanie Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych z siecią OWES, na którym zaprezentowano cele działania obu ciał, obszary potencjalnej współpracy oraz uzgodniono wstępny program i zakres działań ROPS, OWES i Rady podczas I Tygodnia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim, organizowanego w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”. Spotkanie dało możliwość zaprezentowania różnych stanowisk oraz dyskusji w zakresie kierunków rozwoju sektora ekonomii społecznej w regionie.

Kolejną okazję do spotkania regionalnych zespołów, rad i komitetów w obszarze ekonomii społecznej stanowiła konferencja pn. „Narzędzia i instrumenty budowania wizerunku podmiotów ekonomii społecznej w przestrzeni publicznej”, inaugurująca wyżej wspomniany Tydzień Ekonomii Społecznej. Wydarzenie zostało zorganizowane przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego wraz z Uniwersytetem Ekonomicznym w Katowicach. Umożliwiło ono wymianę wiedzy i doświadczeń uczestników oraz

---

¹⁵ Śląska Rada Podmiotów Reintegracyjnych: <http://es.rops-katowice.pl/slaska-rada-podmiotow-reintegracyjnych/>.

prelegentów, a także stanowiło okazję do omówienia kierunków rozwoju i praktycznych rozwiązań dla podmiotów ekonomii społecznej, w szczególności związanych z budowaniem ich wizerunku w przestrzeni publicznej. W trakcie konferencji miała miejsce uroczystość wręczenia pierwszego w województwie śląskim certyfikatu „Zakup prospołeczny” i podpisanie umowy licencyjnej, umożliwiającej posługiwanie się ogólnopolskim znakiem promującym podmioty ekonomii społecznej. Certyfikat trafił do Zakładu Aktywności Zawodowej – Zakładu Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim. Na prelekcjach i warsztatach, które przewidywał program konferencji obecni byli m.in. przedstawiciele sieci OWES, Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych, Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej oraz Śląskiej Kapituły Certyfikującej.

Wskaźnik: min. 2 spotkania/konferencje z udziałem członków sieci OWES, Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych, Śląskiej Kapituły Certyfikującej, Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja III

Wspieranie na poziomie regionalnym promocji produktów i usług PES

Prowadzony w latach 2015-2017 monitoring wdrażania *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim*, a także wnioski zawarte w ekspertyzach zewnętrznych, z których jedna dotyczyła rekomendowanych działań i kierunków rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych¹⁶, a druga potencjału rynkowego podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz promocji i wsparcia działań na rzecz ekonomii społecznej na poziomie gminnym, powiatowym i regionalnym, wskazują potrzebę wspierania promocji produktów i usług PES w regionie, w tym intensyfikacji akcji informacyjnej wśród PES i PS w zakresie możliwości ubiegania się o ogólnopolskie znaki jakości.

W 2016 r. Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej Województwa Śląskiego podpisał z Fundacją im. Królowej Polski św. Jadwigi umowę licencyjną, która daje możliwość certyfikowania podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim i uprawnia do nadawania im Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”¹⁷.

Znak „Zakup Prospołeczny” daje klientom szansę identyfikowania produktów i usług ekonomii społecznej, a tym samym dokonywania ważnych społecznych działań – takie

¹⁶ Zob. Prof. dr hab. Aldona Frączkiewicz-Wronka, dr Martyna Wronka-Pośpiech, „Ekspertyza w zakresie rekomendowanych działań i kierunków rozwoju podmiotów ekonomii społecznej (PES) i przedsiębiorstw społecznych (PS) w województwie śląskim realizowana na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego”: http://es.rops-katowice.pl/wp-content/uploads/2013/04/Ekspertyza_2016-10-20.pdf.

¹⁷ Zob. Zakup Prospołeczny teraz również w województwie śląskim: <http://es.rops-katowice.pl/zakup-prospooleczny-teraz-rowniez-w-województwie-slaskim/>.

Fundusze Europejskie
Program Regionalny

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

prospołeczne zakupy pozwalają przy okazji codziennych wydatków podejmować decyzje na rzecz ludzi potrzebujących, walczących o swoją samodzielność życiową i zawodową. Z drugiej strony certyfikowane podmioty ekonomii społecznej muszą dbać o jakość i konkurencyjność. Posiadanie Znak wyróżnia wybrane jednostki spośród podmiotów ekonomii społecznej działających na danym terenie. Przyznanie Znak to wynik dbałości o stałe umocnienie rangi i wizerunku podmiotów ekonomii społecznej jako symbolu usług i produktów o najwyższej jakości, wykonanych w połączeniu z wyjątkową dbałością o wykorzystanie potencjału społecznego. Certyfikacja efektywnie wspomaga działania prowadzone przez odznaczone podmioty ekonomii społecznej w zakresie marketingu i public relations.

Certyfikacji mogą poddać się działające na terenie województwa śląskiego:

- centra integracji społecznej,
- zakłady aktywności zawodowej,
- spółdzielnie socjalne,
- spółdzielnie inwalidów i niewidomych,
- spółki prawa handlowego (spółka non-profit),
- fundacje,
- stowarzyszenia,
- inne podmioty, które spełniają definicję organizacji pozarządowej w rozumieniu przepisów o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie,
- osoby prawne i jednostki organizacyjne działające na podstawie przepisów o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej, o stosunku Państwa do innych kościołów i związków wyznaniowych oraz o gwarancjach wolności sumienia i wyznania,
- pozostałe spółdzielnie o charakterze konsumenckim i wzajemnościowym (w tym spółdzielnie pracy),

o ile prowadzą trwałą i efektywną działalność społeczną, jak również działalność ekonomiczną rozumianą jako zarejestrowana działalność gospodarcza, działalność pożytku publicznego lub inną działalność o charakterze ekonomicznym.

W 2017 r. o Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” ubiegało się 5 podmiotów działających w obszarze ekonomii społecznej. Pozytywną rekomendację Śląskiej Kapituły Certyfikującej uzyskały:

1. **Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim** (certyfikowane zostały usługi pralnicze).
2. **Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy** (certyfikowana została usługa transportowa osób niepełnosprawnych).
3. **Fundacja „Cała Naprzód” z Gliwic** (certyfikowana została Niedzielna Liga Futsalu).

Wskaźnik: 3 certyfikowane PES w województwie śląskim w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja IV

Standaryzacja narzędzi ewaluacji wewnętrznej OWES

Nadrzędnym celem działania Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej jest realizacja wysokiej jakości usług na rzecz podmiotów ekonomii społecznej. Do jego osiągnięcia konieczna jest autorefleksja i analiza własnych działań przez kluczową kadre i kierownictwo OWES. Zgodnie ze *Standardami Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej* (Załącznik do Uchwały Komitetu Akredytacyjnego nr 3 z dnia 22 września 2014 r.) OWES zobligowano do regularnego przeprowadzania, nie rzadziej niż raz na 2 lata, ewaluacji (zewnętrznej lub wewnętrznej), skoncentrowanej co najmniej na poniższych kryteriach:

- skuteczności – ocena stopnia osiągnięcia wyznaczonych celów,
- efektywności – ocena relacji pomiędzy nakładami a osiągniętymi efektami,
- użyteczności – ocena dopasowania usług do potrzeb klientów,
- trwałości – ocena stabilności tworzonych miejsc pracy.

Zgodnie ze zaktualizowanymi *Standardami Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej* ewaluacja ma mieć charakter zewnętrzny (np. być prowadzona przez ROPS). OWES zobowiązany jest wykazać wprowadzanie rekomendacji wynikających z raportu ewaluacyjnego do swojej działalności. Również *Wytyczne w zakresie realizacji przedsięwzięć w obszarze włączenia społecznego i zwalczania ubóstwa z wykorzystaniem środków Europejskiego Funduszu Społecznego i Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego na lata 2014-2020* z dnia 24 października 2016 r. dopuszczają w ramach działań koordynujących sektor ekonomii społecznej ewaluację działań OWES.

W 2017 r. OWES prowadziły autoewaluację, dodatkowo jeden z ośrodków zlecił badanie firmie zewnętrznej. OWES indywidualnie określały obszary ewaluacji, a także podejmowały decyzje o sposobie jej przeprowadzenia czy ewentualnym zastosowaniu dodatkowych kryteriów. Wyniki ewaluacji uwzględniają informacje pochodzące z monitoringu, obejmującego co najmniej badanie satysfakcji klientów OWES oraz jakości i trwałości miejsc pracy powstałych dzięki wsparciu OWES.

W ramach sieci OWES nie wypracowano zestandaryzowanego narzędzia badawczego (narzędzi badawczych), pozwalającego na zestawienie wyników i dokonywanie porównań pomiędzy poszczególnymi OWES. Powstanie tego typu narzędzia w przyszłości (na potrzeby ewaluacji zewnętrznej) umożliwi opracowanie wniosków i rekomendacji dotyczących całego regionu, a także – poprzez ujednoczenie procesu ewaluacji – przyczyni się do uzyskania wysokiej jakości wyników.

W tym celu w 2017 r. ROPS zawnioskował o możliwość przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej OWES w ramach Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Śląskiego na lata 2014-2020 (Europejski Fundusz Społeczny) dla osi priorytetowej: IX. Włączenie społeczne dla działania: 9.3. Rozwój ekonomii społecznej w regionie dla

poddziałania: 9.3.2. Koordynacja sektora ekonomii społecznej – tryb pozakonkursowy.

W 2017 r. przedstawiciel ROPS brał udział w 3 warsztatach w ramach projektu „Spójna Integracja Regionalna Ekonomii Społecznej”. W ich efekcie powstała wstępna wersja *Zaleceń dotyczących ewaluacji wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym*, która po ostatecznym opracowaniu będzie mogła zostać wykorzystana w przypadku zlecenia ewaluacji zewnętrznej przez ROPS. Główny cel badania obejmuje ocenę wpływu wsparcia w ramach priorytetu inwestycyjnego 9v na trwałość i jakość tworzonych miejsc pracy oraz integrację społeczno-zawodową odbiorców wsparcia. Założono, że wynikiem ewaluacji, poza oceną pod kątem klasycznych kryteriów ewaluacyjnych, powinna być ocena wpływu podejmowanych działań na zmianę sytuacji odbiorców wsparcia. Proponowane jest prowadzenie ewaluacji opartej na teorii, której podstawą jest teoria programu. Stąd też warsztaty służyły jej odtworzeniu, głównie z punktu widzenia przedstawicieli ROPS. Na obecnym etapie jest to wersja robocza i niepełna, która powinna zostać rozbudowana o perspektywę PS, OWES i innych interesariuszy. W celu weryfikacji teorii programu, w tym sprawdzenia w jakim stopniu potwierdzają się przyjęte założenia, opracowano pytania badawcze. Zostały one pogrupowane według obszarów interwencji wyszczególnionych w zarysie opracowanej teorii programu. Wypracowany materiał będzie podlegał szerszym konsultacjom (wszystkich Regionalnych Ośrodków Polityki Społecznej, MRPiPS i MR).

W związku z powyższymi zmianami dotyczącymi ewaluacji OWES (odejście od ewaluacji wewnętrznej na rzecz zewnętrznej), pracami nad opracowaniem *Zaleceń dotyczących ewaluacji wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym* oraz zawnioskowaniem przez ROPS o możliwość przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej OWES w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej”, sieć śląskich OWES nie podjęła prac nad stworzeniem wspólnego projektu narzędzia badawczego.

Wskaźnik: 1 projekt narzędzia badawczego w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 0%

Rekomendacja V

Włączenie śląskich uczelni w promowanie sektora ekonomii społecznej w regionie

Z uwagi na konieczność zwiększenia świadomości społecznej w zakresie korzyści, jakie daje sektor społeczny (m.in. tworząc wartościowe miejsca pracy), konsekwentnie wprowadzano tematykę ekonomii społecznej do szkół i uczelni, gdzie w dużym stopniu kształtują się postawy prospołeczne, tak istotne w sferze ekonomii społecznej i działalności pożytku publicznego.

W 2017 r. współpracę z ROPS, OWES czy podmiotami reprezentującymi Śląską Radę Podmiotów Reintegracyjnych podjęły następujące uczelnie:

- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach,
- Wyższa Szkoła Bankowa w Chorzowie,
- Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej,
- Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej.

Wskaźnik: 3 uczelnie wyższe, które objęły patronatem wydarzenia z zakresu ekonomii społecznej (np. targi ekonomii społecznej) w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Rekomendacja VI

Cykliczne akcje informacyjne dotyczące stosowania klauzul społecznych przez JST

Mając na uwadze wnioski zawarte w Ekspertyzie w zakresie rekomendowanych działań i kierunków rozwoju podmiotów ekonomii społecznej i przedsiębiorstw społecznych, wedle których wykorzystywanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych jest niewystarczające, a nieprzystępny sposób formułowania ofert przetargowych oraz opóźnienia w regulowaniu płatności mogą zniechęcać PS do aktywności i utrudniać efektywne prowadzenie działalności rynkowej, ROPS i OWES kontynuowały działania informacyjne z zakresu upowszechniania korzyści płynących ze stosowania klauzul społecznych, obejmujące przede wszystkim organizację spotkań tematycznych (ROPS i OWES) oraz doradztwa specjalistycznego (ROPS).

23 maja 2017 roku Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej zlecił ekspertowi z zakresu klauzul społecznych realizację modułu tematycznego pn. „Społecznie odpowiedzialne zamówienia publiczne” podczas seminarium nt. „Kreowanie środowiska przyjaznego ekonomii społecznej”. W trakcie 3-godzinnych zajęć omówiono znaczenie i rolę społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych w lokalnej polityce społecznej, kwestie związane ze stosowaniem klauzul społecznych w znowelizowanym Prawie zamówień publicznych, pozacenowe kryteria środowiskowe, „zielone zamówienia publiczne”, zapisy umów i przykładowych SIWZ z klauzulą społeczną. Ponadto w 2017 r. Jurajski Ośrodek Wsparcia Ekonomii Społecznej oraz OWES w Bielsku-Białej i Katowicach organizowały akcje (spotkania) informacyjne skierowane do jednostek samorządu terytorialnego, które dotyczyły m.in. stosowania klauzul społecznych, doświadczenia JST w stosowaniu tego typu klauzul, możliwości zlecenia usług w różnych branżach z wykorzystaniem klauzul społecznych, prezentacji dobrych praktyk gmin, które stosują klauzule społeczne, przy czym weryfikowane było także zapotrzebowanie gmin w przedmiotowym zakresie (niezbędna wiedza, kwestie techniczne związane z procedowaniem itp.). Łącznie wspomniane OWES zrealizowały 29 tego typu spotkań, z czego większość (24) obejmowała obszar południowy (bielski).

W okresie od 7 marca do 15 listopada 2017 r. zrealizowano łącznie 41,5 godz. doradztwa nt. *Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych*, z którego skorzystało łącznie 78 osób, zatrudnionych w 9 jednostkach samorządu terytorialnego. Największym zainteresowaniem doradztwo z zakresu klauzul społecznych cieszyło się w Urzędzie Miasta Jastrzębie-Zdrój i w Urzędzie Miasta Rybnik. W pierwszym z nich odbyły się 3 spotkania doradcze dla pracowników, w drugim dwa.

Mimo podejmowanych działań stosunkowo niewielu zamawiających decyduje się na stosowanie klauzul społecznych. Ich uwzględnienie wiąże się z większym nakładem pracy i może powodować konieczność powtórzenia całego postępowania, jeżeli w oparciu o klauzulę nie uda się wyłonić wykonawcy. Stosowanie społecznie odpowiedzialnych zamówień publicznych wymaga zatem dalszych działań promocyjno-informacyjnych, dostosowanych do potrzeb poszczególnych zamawiających.

Wskaźnik: 2 kampanie informacyjne w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

***

W 2017 r. w województwie śląskim rozwijała się sieć Ośrodków Wsparcia Ekonomii Społecznej, obejmująca 6 podmiotów, do których zaliczają się wyodrębnione organizacyjnie i rachunkowo jednostki podmiotów lub partnerstwa/konsorcja podmiotów, realizujących usługi wsparcia ekonomii społecznej, niedziałające dla osiągnięcia zysku lub przeznaczające zysk na działania OWES.

Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim kontynuowały realizację projektów w ramach konkursu RPSL.09.03.01-IZ.01-24-013/15 i RPSL.09.03.01-IZ.01-24-044/15, Poddziałanie 9.3.1 Wsparcie sektora ekonomii społecznej – projekty konkursowe RPO WSL 2014-2020. W wyniku działalności 6 OWES wsparciem objęto 889 podmiotów ekonomii społecznej i utworzono 526 miejsc pracy (wg stanu na 31.10.2017 r.).

W regionie aktywną działalność prowadzi 8,2 tys. organizacji non-profit. W sferze ekonomii społecznej funkcjonuje 136 podmiotów reintegracyjnych, w tym: 23 Centra Integracji Społecznej, 45 Klubów Integracji Społecznej, 13 Zakładów Aktywności Zawodowej, 55 Warsztatów Terapii Zajęciowej. Ponadto aktywnie działa co najmniej 109 spółdzielni socjalnych.

Założone w 2016 roku rekomendacje zostały wdrożone na poziomie **83,3%**¹⁸, na co wpłynęło niezrealizowanie wskaźnika w postaci projektu narzędzia badawczego na potrzeby autoewaluacji OWES. Było to spowodowane odejściem od ewaluacji wewnętrznej na rzecz zewnętrznej. Zostały przy tym podjęte prace nad opracowaniem *Zaleceń dotyczących*

¹⁸ Wartość średnia obliczona na podstawie stopnia realizacji poszczególnych wskaźników.

ewaluacji wsparcia rozwoju ekonomii społecznej na poziomie regionalnym w ramach projektu „Spójna Integracja Regionalna Ekonomii Społecznej”, a ROPS zawnioskował o możliwość przeprowadzenia ewaluacji zewnętrznej OWES w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej”. Ze względu na powyższe okoliczności zrezygnowano z prac nad opracowaniem jednolitego narzędzia badawczego na potrzeby autoewaluacji OWES w województwie śląskim.

Tabela 4. Rekomendacje dotyczące rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim – stopień wdrożenia poszczególnych wskaźników.

Rekomendacja I

Lobbowanie na rzecz przygotowania ogólnopolskich uwarunkowań prawnych sprzyjających współpracy podmiotów reintegracyjnych

Wskaźnik: 1 projekt zmian w przepisach prawnych w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Zmiany (dot. WTZ) do *Projektu ustawy o zmianie ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz niektórych innych ustaw*, pojedyncze propozycje zmian do innych aktów prawnych

Rekomendacja II

Współpraca sieci OWES ze Śląską Radą Podmiotów Reintegracyjnych i innymi sieciami

Wskaźnik: min. 2 spotkania/konferencje z udziałem członków sieci OWES, Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych, Śląskiej Kapituły Certyfikującej, Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Spotkanie Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych z siecią OWES, konferencja z udziałem przedstawicieli sieci OWES, Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych, Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej oraz Śląskiej Kapituły Certyfikującej

Rekomendacja III

Wspieranie na poziomie regionalnym promocji produktów i usług PES

Wskaźnik: 3 certyfikowane PES w województwie śląskim w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

W 2017 r. Znak Promocyjny Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny” uzyskały:

1. Zakład Aktywności Zawodowej – Zakład Usług Pralniczych w Wodzisławiu Śląskim (certyfikowane zostały usługi pralnicze)
2. Spółdzielnia Socjalna „Jasne, że bus” z Częstochowy (certyfikowana została usługa transportowa osób niepełnosprawnych)
3. Fundacja „Cała Naprzód” z Gliwic (certyfikowana została Niedzielną Ligą Futsalu)

Rekomendacja IV

Standaryzacja narzędzi ewaluacji wewnętrznej OWES

Wskaźnik: 1 projekt narzędzia badawczego w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 0%

Rekomendacja V

Włączenie śląskich uczelni w promowanie sektora ekonomii społecznej w regionie

Wskaźnik: 3 uczelnie wyższe, które objęły patronatem wydarzenia z zakresu ekonomii społecznej (np. targi ekonomii społecznej) w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

W 2017 r. współpracę z ROPS, OWES czy podmiotami reprezentującymi Śląską Radę Podmiotów Reintegracyjnych podjęły następujące uczelnie:

- Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach
- Wyższa Szkoła Bankowa w Chorzowie
- Akademia Techniczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej
- Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna w Bielsku-Białej

Rekomendacja VI

Cykliczne akcje informacyjne dotyczące stosowania klauzul społecznych przez JST

Wskaźnik: 2 kampanie informacyjne w 2017 r.

Stopień realizacji wskaźnika: 100%

Doradztwo specjalistyczne z zakresu stosowania klauzul społecznych, akcje informacyjne organizowane przez ROPS (moduł tematyczny), JOWES (spotkania informacyjne), OWES Bielsko-Biała (spotkania informacyjne)

Rekomendacje dla sektora ekonomii społecznej na 2018 r.

Wspólne wypracowywanie wniosków i rekomendacji dotyczących rozwoju sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim jest na bieżąco dokonywane w ramach projektu „Współpraca się opłaca – koordynacja sektora ekonomii społecznej w województwie śląskim”. W 2017 r. służyły temu przede wszystkim:

- Cykliczne spotkania sieciujące OWES (15 spotkań w 2017 r.).
- Cykliczne spotkania Śląskiej Rady Podmiotów Reintegracyjnych (regionalnej sieci kooperacji PES o charakterze reintegracyjnym).
- Posiedzenie Wojewódzkiego Zespołu ds. Ekonomii Społecznej.
- Monitoring wdrażania *Regionalnego programu rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim do roku 2020* – opracowanie „Raportu o stanie ekonomii społecznej w województwie śląskim w 2016 roku”.
- *Ekspertyza w zakresie potencjału rynkowego podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim oraz promocji i wsparcia działań na rzecz ekonomii społecznej na poziomie gminnym, powiatowym i regionalnym*, zrealizowana na zlecenie Regionalnego Ośrodka Polityki Społecznej Województwa Śląskiego.

Ponadto rekomendacje wypracowywane są na bazie wniosków wynikających z innych podejmowanych w projekcie działań, tj.:

- Doradztwo specjalistyczne w 4 obszarach tematycznych:
  - 1) *Ekonomia społeczna w dokumentach strategicznych i lokalnych planach rozwoju.*
  - 2) *Stosowanie klauzul społecznych w zamówieniach publicznych.*

- 3) Wykorzystanie podmiotów ekonomii społecznej w projektach rewitalizacyjnych.
  - 4) Zlecanie realizacji zadań publicznych podmiotom ekonomii społecznej.
- Seminaria z zakresu angażowania podmiotów publicznych oraz biznesu w proces wspierania rozwoju sektora ES (nt. *Podmiot ekonomii społecznej w świecie biznesu, Kreowanie środowiska przyjaznego ekonomii społecznej*).
  - Cykliczne spotkania Forum Międzysektorowego na temat:
    - 1) *Ekonomia społeczna w kreowaniu aktywnej polityki lokalnej.*
    - 2) *Wzmacnianie potencjału podmiotów reintegracyjnych – Warsztaty Terapii Zajęciowej.*
    - 3) *Przywracanie osób niepełnosprawnych do aktywnego życia – praca z beneficjentem i jego rodziną.*
  - Organizacja Tygodnia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim (m.in. konferencja pt. „Narzędzia i instrumenty budowania wizerunku podmiotów ekonomii społecznej w przestrzeni publicznej”, turniej gry planszowej „Ekonomia Społeczna”, impreza plenerowa „Od juniora do seniora – ekonomia społeczna dla każdego”, dzień otwarty i targi ekonomii społecznej, promocja wydarzenia – ulotki, plakaty, informator, informacje na stronach www i in.).
  - Organizacja konkursu „Przyjaciel ekonomii społecznej 2017”.
  - Współorganizacja sesji panelowej pt. *Społeczna odpowiedzialność biznesu a przedsiębiorczość społeczna* podczas VII Europejskiego Kongresu Małych i Średnich Przedsiębiorstw.
  - Organizacja cyklu edukacyjnego (adresowanego do uczniów szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z województwa śląskiego) z wykorzystaniem konspektu lekcji pn. „Poznaj przedsiębiorstwo społeczne – społeczno-ekonomiczna TIK-owa gra terenowa”, nagrodzonego w konkursie na „Najlepszy konspekt lekcji o ekonomii społecznej w województwie śląskim”, zorganizowanym przez ROPS w 2013 r.
  - Certyfikowanie podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim i nadawanie im Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”.
  - Przeprowadzenie kampanii promocyjno-informacyjnej o zasięgu regionalnym (emisja audycji radiowych na temat działalności podmiotów ekonomii społecznej w województwie śląskim, przygotowanie i upowszechnienie filmu informacyjno-promocyjnego na temat Znak Promocyjnego Ekonomii Społecznej „Zakup Prospołeczny”, opracowanie broszury informacyjnej „Ekonomia społeczna – a co to takiego?”).

W II poł. 2017 roku na podstawie ww. działań wypracowano następujące rekomendacje dotyczące rozwoju ekonomii społecznej w województwie śląskim (ich wdrażanie rozpocznie się w 2018 roku):

Rekomendacja I

Wzmocnienie współpracy podmiotów reintegracyjnych w zakresie promocji zatrudnienia osób niepełnosprawnych

Wskaźnik: 2 imprezy wystawiennicze z udziałem podmiotów reintegracyjnych

Rekomendacja II

Dalsza standaryzacja jakości usług świadczonych przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej w województwie śląskim

Wskaźnik: wspólny regulamin świadczenia usług przez Ośrodki Wsparcia Ekonomii Społecznej

Rekomendacja III

Wspieranie na poziomie regionalnym promocji produktów i usług PES

Wskaźnik: 5 certyfikowanych PES w województwie śląskim w 2018 r.

Rekomendacja IV

Prowadzenie działań na rzecz wzrostu świadomości biznesowej przedstawicieli podmiotów ekonomii społecznej

Wskaźnik: 10 spotkań nt. biznesowych aspektów prowadzenia działalności przez podmioty ekonomii społecznej

Rekomendacja V

Promowanie sektora ekonomii społecznej w szkołach i na uczelniach wyższych

Wskaźnik: 10 wydarzeń promocyjno-edukacyjnych z zakresu ekonomii społecznej w szkołach/na uczelniach wyższych (cykle edukacyjne z zakresu ES, turnieje gry planszowej „Ekonomia Społeczna” itp.)

Rekomendacja VI

Identyfikacja nisz rynkowych możliwych do zagospodarowania przez podmioty ekonomii społecznej

Wskaźnik: opracowane założenia narzędzia w postaci mapy potrzeb